

ОБЛАСТ ПИСАЊЕ (теорија)

СРЕДЊИ НИВО

1. Ученик саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст (обавештење, позивница и сл.; приповеда о догађају; пише опис: портрет, пејзаж, екстеријер или ентеријер)

Описивање (дескриптивни текст):

- Портрет – описивање личности (спољашњи изглед и карактерне особине)
- Пејзаж – опис предела (динамички и статички мотиви)
- Ентеријер – опис унутрашњости просторије
- Екстеријер – опис спољашњег изгледа грађевине

2. Ученик саставља вест, реферат, извештај

ВЕСТ, основни облик новинарског изражавања. Одговара на пет питања: КО, КАДА, ГДЕ, ШТА, ЗАШТО, понекад одговара и на питање КАКО. Вест је кратка, актуелна, објективна, истинита, важна.

ИЗВЕШТАЈ, облик новинарског изражавања у коме се јавност упознаје са неким догађајем. Одговара се на *пет питања* (ко, шта, где, када, зашто,...како), али је опширнији од саме вести. Извештај мора бити акутелан, нов, истинит, важан и занимљив. Описује и ток догађаја.

РЕФЕРАТ, писани рад о одређеној теми који има неколико целина: **увод:** кратак и јасан, најјављује тему о којој ће аутор писати и зашто је одабрао баш ову тему; **садржај рада:** разрађује се тема, садржај се може поделити у поглавља; **закључак:** издваја кључне елементе који су обрађени и ауторово мишљење о обрађеној теми; **литература:** наводи све књиге које су користиле као извор (назив дела, име и презиме аутора, место издања, издавач и година издања, наводе се и веб странице коришћене као извор).

3. Ученик пише резиме краћег или једноставнијег текста

РЕЗИМЕ (сажетак), у најкраћим цртама изложен садржај неког чланка, књиге, филма и сл. Када је потребно скратити написани реферат или рад било које врсте, пише себсажетак. Могу се скратити и реченице: од две опширне може се написати једна са истим информативним садржајем. Налазе се у новинама, у оквиру ТВ програма, на корицама књига, у каталозима...Препоруке за гледање филма или читање књиге представљају сажетак њиховог садржаја.

4. Ученик зна основне особине говорног и писаног језика

ГОВОРНИ ЈЕЗИК: Говорни језик служи као средство свакодневне комуникације и остварује се кроз дијалог. Усмену комуникацију потпомажу гестови (покрети тела), мимика (покрети лица), као и интонација, јачина гласа, темпо говора и сл. (нарочито се наглашава реч која има главно значење, важне ствари изговарамо спорије, а неважне брже, некада гласнијим говором нагласимо одређене речи). Комуникација тече без припреме неусиљено, избор речи је слободан, тако се могу уотребљавати и речи које не припадају књижевном језику (поштапалице, дијалектизми, жаргонизми и сл.) ПИСАНА ВЕРЗИЈА говорног језика су приватна писма, белешке, поруке, али и дијалози у књижевним делима.

ПИСАНИ ЈЕЗИК: Реченице су довршене, стилски уобличене, дуже и компликованије. Употребљавамо само речи из књижевног језика. Треба водити рачуна о правописним правилима. У зависности од сврхе и намене писаног текста, издвајају се посебни стилови:

А) **Публицистички (новинарски) стил** – особине: сажетост, објективност, актуелност. Срећемо га у вестима, часописима, извештајима, коментарима, интервјуима. Намењен је широком кругу читалаца.

Б) **Научни стил** – особине: објективност, поступност, прецизност, употреба стручних термина. Налазимо га у уџбеницима, енциклопедијама и другим стручним књигама. Намењен је ужем кругу читалаца одређеног нивоа образовања.

В) **Административни стил** – особине: јасноћа, објективност, прецизност, употреба устаљених израза. Срећемо га у ромуларима и званичним документима, правним текстовима. Намењен је уском кругу читалаца.

Г) **Литерарни стил (књижевноуметнички)** – особине: изражајност, субјективност, богатство језика. Срећемо га у књижевноуметничким делима (понекад и у репортажама). Намењен је широком кругу читалаца.

5. Ученик зна правописну норму и примењује је у већини случајева.